

СТАНОВИЩЕ

От проф. д-р Николай Кирилов Михайлов, СУ „Св. Кл. Охридски“, ФЖМК, Катедра „Комуникация, връзки с обществеността и реклама“, член на научно жури по процедура за защита на дисертационен труд за придобиване на ОНС „доктор“ в професионално направление

3.1. Социология, антропология и науки за културата, докторска програма Социология, ЮЗУ „Неофит Рилски“ на тема **„ИНТЕГРИРАНЕТО НА АРАБСКИТЕ ЖЕНИ НА ПАЗАРА НА ТРУДА В ДЪРЖАВАТА ИЗРАЕЛ“** с автор **РЕДАН АБУ АХМАД**

Научен ръководител: проф. д.н. Валентина Миленкова

1. Обща характеристика на дисертационния труд. Предложеният за становище дисертационен труд съдържа общо 186 страници, от които 156 са основният текст на дисертацията. Структурата му се състои от увод, изложение в три глави, заключение, списък на литературата и приложения. Библиографията съдържа 145 публикации: 87 са на английски език и 58 публикации са на иврит, което свидетелства за високата библиографска осведоменост на автора. Структурата на дисертационния труд създава впечатление за обмислен подход към проблематиката и съсредоточаване върху основната тема на изследване – интегрирането на социалната група на арабите жени на пазара на труда в държавата Израел. Основните хипотези на разработката са формулирани умело и дисертабилно и обхващат изцяло основната социална проблематика, свързана с изследването. Методологията на проучването съчетава количествени и качествени методи на изследване, релевантни на поставените задачи от страна на докторанта. Положително впечатление за компетентността на докторанта прави и прецизното определяне на цел, изследователски задачи, методология, както и умелото формулиране на вече споменатите изследователски тези на дисертационния труд. Авторът е предложил три публикации по темата, на английски език, които затвърждават впечатленията ми за нея като за изследовател с устойчив интерес към проблема за социалната интеграция на жените, но също така отговарят на минималните национални изисквания за придобиване на образователната и научна степен „доктор“ в професионално направление 3.1. „Социология, антропология и науки за културата“. Авторефератът е изпълнен също така старателно и убедително предава в подходящ обем съдържанието и идеите на изследователското усилие на докторанта. Дисертантът е доказал и участия в различни научни форуми, много обучения и квалификации, които са показател за активното му отношение към проблематиката и успешна апробация на изследователски резултати. Всички изисквания от формално-законов и съдържателен характер за оценяване на дисертационния труд са изпълнени.

2. Актуалност на темата и проблематиката. Цялостният текст на проучването представя аргументиран социален модел, който обединява ключови лични качества, както и социални, политически и културни фактори, които влияят върху интеграцията на арабско-израелските жени на пазара на труда в Израел. Научният замисъл на труда се основава на два модела на изследване: на важните лични качества като социални преимущества, които включват нивото на образование и на социални и културни фактори за общото възприятие от арабските, както и от еврейските общества на арабски жени, работещи извън дома или селото си в израелските градове. Една изключително актуална тема, свързана със социалната интеграция на жените в район, в който културни и религиозни фактори са допринасяли за една стереотипна социална оценка за мястото и ролята на жените в обществото. Както пише и авторът, процентът на трудова активност на арабските жени в Израел все още е много нисък, особено в сравнение с жените израелки. Темата на изследване поставя допълнителна трудност поради мултикултурността в социален и религиозен смисъл, в която арабските жени в Израел търсят своята интеграция и социална реализация. Колегата разглежда участието на арабските жени на пазара на труда в Израел, така че да достигне до заключения, които да спомогнат за решаването на въпроса защо арабските жени, особено жените мюсюлманки и друзи в селските райони, са по-малко склонни да се интегрират чрез труда като работната сила. Тя също така анализира проблема защо образованите арабски жени, които се издържат от семействата си, са значително по-склонни да търсят участие пазара на труда. Хипотезата, която авторът се стреми да докаже е, че мюсюлманските и друзките арабски жени са по-малко склонни да се присъединят към пазара на труда, отколкото християнските арабски жени поради ограниченията на образованието, разстоянието от централните заетост и липсата на подкрепа от семейството. Авторът изгражда своята научно-теоретична позиция на основите на идеите на феминизма като подкрепа за социалното равенство на жените и мъжете, в противовес на патриархата и сексизма, които са част от социалните стереотипи, за които стана въпрос. Като методология са използвани много умело количествени и качествени методи на изследване – допитване, фокус групи и интервюта.

3. Научни резултати и приноси. Изложението на дисертационния труд представя едно задълбочено изследване на проблемите на социалната интеграция на жените като социален феномен в едно мултикултурно и мултирелигиозно общество като освен, че включва изясняване на теоретичните аспекти, така и демонстрира сериозните

практически изследователски умения на своя автор. Текстът успешно доказва значимостта на образованието като една социална рамка, в която протича и се развива социалния живот на арабските жени. Докторантът демонстрира висока библиографско-теоретична осведоменост и умел подбор на значителен брой основни източници. Първа глава съдържа типологии, класификации, както и точни наблюдения и концептуализации от страна на дисертанта на понятието феминизъм в неговия социологически аспект. Освен това в главата са посочени социални негативи като потисничество и неравенство на пазара на труда в социалните показатели в арабското общество, определени от автора и като неравенство по национален признак, на която са изложени арабските жени в рамките на израелската политика като цяло и спрямо тях в частност. Това очертава убедително границите на научния проблем, към който е насочено изследователското внимание на докторанта. Твърденията на автора са подкрепени с конкретни социални факти. Засегнати са проблеми като: заетостта на жените, влиянието на държавната политика, култура, ценности, стереотипи, разделението на ролите и традициите, интеграцията в гражданския сектор и др., всички релевантни за изследователския замисъл. Втора глава е посветена на националните и локални измерения на проблемите при насърчаването на арабско-израелските жени на пазара на труда. Въз основа на редица статистически данни се установява, че участието на арабските жени в израелската работна сила е много по-ниско от това на еврейските жени и мъже, което маргинализира тази социална група и я поставя в неравностойно положение. Трета глава на дисертационния труд е посветена на емпирични доказателства за хипотезите и проверка на резултатите от проведените до този етап изследвания. След анализ на изследователските хипотези дисертанта открива съответствие между независимите променливи и основния изследователски въпрос, който се отнася до участието на арабско-израелските жени на пазара на труда. Установява се тенденцията, че сред израелските араби съществува положително възприятие за работата на жените и тяхната интеграция на пазара на труда. В този смисъл работещите жени се възприемат като независими личности и като двигатели на социална промяна. Общият извод от тази част на изследването е, че се открива съответствие между независимите променливи и основния изследователски въпрос, който се отнася до участието на арабско-израелските жени на пазара на труда. Това е безспорно доказателство за вътрешната кохерентност на труда, посветен на важен социален въпрос с множество и най-разнообразни социални фактори, които трябва да имат предвид при неговото изследване. Основният - различията в образованието на еврейските и арабските жени като истинска причина за ниския

процент на участие на националния трудов пазар в държавата Израел от страна на арабските жени е доказан еднозначно.

4. Заключение. Самостоятелното изследване на докторант Редан Абу Ахмад е значимо, задълбочено, оригинално по замисъл и прецизно изпълнено научно-изследователско усилие. Проучването и анализа на ролята на образованието в социалната трудова реализация на арабските жени в държавата Израел, достигането до важни концептуализации от страна на дисертанта, отлично замислените и изрядно проведени емпирични изследвания с доказано в най-висока степен на владеене на методиката, включително статистическа обработка на информацията, допринасят за изчерпателно изпълнение на поставените изследователски цели. Една от най-силните страни на дисертационния труд е демонстрацията на важността и силата на социологическата перспектива за изследване на феномена на социалното битие на арабските жени в една сложна среда, доминирана доскоро от различни негативни за тях стереотипи. Феминисткото мислене започва като политически ангажирано, но то има измерения и в икономическата социология, предлагайки промяна на статуквото в посока на постигане на социално равенство и равни възможности за мъжете и жените като социални групи. Проблемът за интеграцията на жените в сферата на труда и професията има и друга страна- възможността за включване на „женския свят“ на чувства, грижа и сътрудничество в „мъжкия свят“ на конкуренция и строга рационалност. В този смисъл интеграцията, за която настоява колегата е и една хуманистична интеграция, която дава възможност за реализация на общи, хуманистични качества. Потвърждавам изложените приноси от страна на автора и смятам, че те вярно предават оригиналността и задълбочеността на нейния подход към избрания научен проблем. С оглед на безспорните научни качества и приноси на дисертационния труд **„ИНТЕГРИРАНЕТО НА АРАБСКИТЕ ЖЕНИ НА ПАЗАРА НА ТРУДА В ДЪРЖАВАТА ИЗРАЕЛ“** и доказаните академични и изследователски качества на неговия автор, аз гласувам „ЗА“ и убедено предлагам на уважаемото Научно жури да присъди на **РЕДАН АБУ АХМАД ОНС „доктор”** в професионално направление **3.1. Социология, антропология и науки за културата** по докторска програма Социология, катедра Социология, ЮЗУ „Неофит Рилски“, Благоевград.

Член на Научното жури:

Проф. д-р Николай Михайлов

10.02. 2025г.

SCIENTIFIC OPINION

By Prof. Dr. Nikolay Kirilov Mihaylov, Sofia University "St. Kl. Ohridski", Faculty of Journalism and Mass Communication, Department of "Communication, Public Relations and Advertising", member of the scientific jury for the procedure for the public defence of a dissertation submitted for obtaining of the educational and scientific degree "doctor/PhD" in the professional field

3.1. Sociology, Anthropology and Cultural Sciences, doctoral program in Sociology, South-West University "Neofit Rilski" on the topic "**THE INTEGRATION OF ARAB WOMEN IN THE LABOR MARKET IN THE STATE OF ISRAEL**" with author **REDAN ABU AHMAD**

Scientific supervisor: Prof. DSc. Valentina Milenkova

- 1. General characteristics of the dissertation text.** The scientific text proposed for scientific opinion contains a total of 186 pages, of which 156 are the main text of the dissertation. Its structure consists of an introduction, an exposition in three chapters, a conclusion, a list of literature and appendices. The bibliography contains 145 publications: 87 are in English and 58 publications are in Hebrew, which testifies to the author's high bibliographical awareness. The structure of the dissertation creates the impression of a thoughtful approach to the issue and a focus on the main topic of research - the integration of the social group of Arab women in the labour market in the State of Israel. The main hypotheses of the development are formulated skilfully and dissertationable and fully cover the main social issues related to the study. The methodology of the study combines quantitative and qualitative research methods relevant to the tasks set by the doctoral student. A positive impression of the PhD student's competence is also made by the precise definition of the goal, research tasks, methodology, as well as the skilful formulation of the already mentioned research theses of the dissertation. The author has proposed three publications on the topic, in English, which confirm my impressions of her as a researcher with a sustainable interest in the problem of the social integration of women, but also meet the minimum national requirements for acquiring the educational and scientific degree "PhD/doctor" in the professional field 3.1. "Sociology, Anthropology and Cultural Sciences". The abstract is also carefully and convincingly conveying in an appropriate volume the content and ideas of the doctoral candidate's research effort. The PhD student has also demonstrated participation in various scientific forums, many trainings and qualifications, which are

an indicator of her active attitude to the issues and successful approbation of research results. All requirements of a formal-legal and substantive nature for evaluating the dissertation have been met.

- 2. Relevance of the topic of the dissertation and scientific problems.** The full text of the study presents an argumentative social model that brings together key personal qualities, as well as social, political and cultural factors that influence the integration of Arab-Israeli women into the labour market in the State of Israel. The scientific concept of the work is based on two research models: on important personal qualities as social advantages, which include the level of education, and on social and cultural factors for the general perception by Arab, as well as Jewish societies, of Arab women working outside their home or village in Israeli cities. An extremely actual and scientifically challenging topic related to the social integration of women in an area where cultural and religious factors have contributed to a stereotypical social assessment of the place and role of women in society. As the author writes, the percentage of labour activity of Arab women in the State of Israel is still very low, especially in comparison with Israeli (Jewish) women. The topic of the study poses an additional difficulty due to the multiculturalism in a social and religious sense, in which Arab women in Israel seek their integration and social realization. The colleague examines the participation of Arab women in the labour market in the State of Israel, so as to reach conclusions that will help to resolve the question of why Arab women, especially Muslim and Druze women in rural areas, are less likely to integrate through work as a part of the labour force. She also analyses the problem of why educated Arab women who are supported by their families are significantly more likely to seek participation in the labour market. The hypothesis that the author seeks to prove is that Muslim and Druze Arab women are less likely to join the labour market than Christian Arab women due to the limitations of education, distance from employment centres, and lack of support from the family. The author builds her scientific and theoretical position on the foundations of the ideas of feminism as support for the social equality of women and men, in contrast to the patriarchy and sexism that are part of the social stereotypes that were discussed. As a methodology, quantitative and qualitative research methods were very skilfully used - surveys, focus groups, and interviews.
- 3. Scientific results and contributions.** The presentation of the dissertation presents an in-depth study of the problems of women's social integration as a social phenomenon in a multicultural and multireligious society, which, in addition to clarifying the theoretical

aspects, also demonstrates the serious practical research skills of its author. The text successfully proves the importance of education as a social framework in which the social life of Arab women takes place and develops. The PhD student demonstrates high bibliographical and theoretical awareness and skilful selection of a significant number of primary sources. The first chapter contains typologies, classifications, as well as precise observations and conceptualizations by Mrs. Abu Ahmad of the concept of feminism in its sociological aspect. In addition, the chapter indicates social negatives such as oppression and inequality in the sector of labour market in social indicators in Arab society, defined by the author as inequality by nationality to which Arab women are exposed within the framework of Israeli politics in general and towards them in particular. This convincingly outlines the boundaries of the scientific problem to which the doctoral student's research attention is directed. The author's claims are supported by specific social facts. Issues such as: women's employment, the influence of state policy, culture, values, stereotypes, the division of roles and traditions, integration into the civil sector, etc., are addressed, all of which are relevant to the research design. Chapter two is devoted to the national and local dimensions of the problems in promoting Arab-Israeli women in the labour market. Based on a number of statistical data, it is established that the participation of Arab women in the Israeli labour force is much lower than that of Jewish women and men, which marginalizes this social group and puts it in an unequal position. Chapter three of the dissertation is devoted to empirical evidence for the hypotheses and verification of the results of the research conducted to this stage. After analysing the research hypotheses, PhD student finds a correspondence between the independent variables and the main research question, which concerns the participation of Arab women in Israel in the labour market. The trend is established that among Israeli Arabs there is a positive perception of women's work and their integration into the labour market. In this sense, working women are perceived as independent individuals and as drivers of social change. The general conclusion from this part of the study is that a correspondence is found between the independent variables and the main research question, which concerns the participation of Arab-Israeli women in the labour market. This is indisputable evidence of the internal coherence of the work, dedicated to an important social issue with numerous and diverse social factors that must be taken into account in its study. The main one - the differences in the education of Jewish and Arab women as the real reason for the low rate of

participation in the national labour market in the State of Israel by Arab women - has been proven unequivocally.

- 4. Conclusion.** The independent research of PhD student Mrs. Redan Abu Ahmad is a significant, in-depth, original in concept and precisely executed scientific research effort. The study and analysis of the role of education in the social labour realization of Arab women in the State of Israel, the achievement of important conceptualizations by the author of the dissertation, the excellently conceived and properly conducted empirical studies with proven highest degree of mastery of the methodology, including statistical processing of information, contribute to the comprehensive fulfilment of the set research goals. One of the strongest aspects of the dissertation work is the demonstration of the importance and power of the sociological perspective for studying the phenomenon of the social existence of Arab women in a complex environment, dominated until recently by various negative stereotypes for them. Feminist thinking began as politically engaged, but it also has dimensions in economic sociology, proposing a change in the status quo in the direction of achieving social equality and equal opportunities for men and women as social groups. The problem of the integration of women in the sphere of work and profession has another side - the possibility of including the "women's world" of feelings, care and cooperation in the "men's world" of competition and strict rationality. In this sense, the integration that the colleague insists on is also a humanistic integration, which provides an opportunity for the realization of common, humanistic qualities. I confirm the contributions presented by the author and believe that they faithfully convey the originality and depth of her approach to the chosen scientific problem. In view of the undisputed scientific qualities and contributions of the dissertation work " **THE INTEGRATION OF ARAB WOMEN IN THE LABOR MARKET IN THE STATE OF ISRAEL** " and the proven academic and research qualities of its author, **I vote "YES" and confidently propose to the esteemed Scientific Jury to confer to Mrs. REDAN ABU AHMAD** educational and scientific degree "doctor/PhD" in professional field 3.1. Sociology, Anthropology and Cultural Sciences under the doctoral program Sociology, Department of Sociology, South-West University "Neofit Rilski", Blagoevgrad.

Member of the Scientific Jury:

Prof. Dr. Nikolay Mihaylov 10.02. 2025